

TARIX FANINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYA VOSITALARIDAN
SAMARALI FOYDALANISH

Akmaljonov Akbarjon Akmaljon o'g'li

*Andijon davlat pedagogika instituti Ijtimoiy-gumanitar fanlar va san'at fakulteti
Tarix yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Tarix fanini o'qitishda raqamli texnologiya vositalardan foydalanish, raqamli texnologiyaning ustunliklari, kreativ va interfaol darslarni o'tkazish, o'quvchilar e'tiborini jalb qilish va tushunishlarini yaxshilashda axborot kommunikatsiya vositalaridan foydalanilgan holda tashkil qilingan dars jarayonlarida asosan qaysi jihatlarga e'tibor berishlari haqida va bugungi kunda ushbu jarayondagi olib borilayotgan say harakatlar va erishilgan natijalar to'grisida keng fikr-mulohaza yuritadi*

Kalit so'zlar: *Tarix, axborot kommunikatsiya vositalari, kreativ, raqamli texnologiya, ustunliklar, interfaol, tarixiy resurslar*

**ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ**

Аннотация: *В данной статье рассматриваются использование средств цифровых технологий в преподавании истории, преимущества цифровых технологий, проведение творческих и интерактивных уроков, привлечение внимания учащихся и улучшение их понимания, какие аспекты преимущественно используются в процессах уроков, организованных с использованием средства информационной коммуникации о своем внимании и дает широкое мнение о предпринятых действиях и достигнутых в этом процессе результатах на сегодняшний день.*

Ключевые слова: *История, средства информационной коммуникации, творчество, цифровые технологии, преимущества, интерактив, исторические ресурсы.*

EFFECTIVE USE OF DIGITAL TECHNOLOGY TOOLS IN HISTORY TEACHING

Abstract: *In this article, the use of digital technology tools in the teaching of History, the advantages of digital technology, conducting creative and interactive lessons, attracting students' attention and improving their understanding, which aspects are mainly used in the lesson processes organized using information communication tools about their attention and gives a broad opinion about the actions taken and the results achieved in this process today*

Keywords: *History, information communication tools, creativity, digital technology, advantages, interactive, historical resources*

KIRISH

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar har sohada shiddat bilan rivojlanib kelmoqda va ushbu jarayon biz pedagoglarni zamon bilan hamqadam odimlashimizni va zamonaviy axborot komunikatsiya vositalaridan samarali foydalanib dars jarayonlarini turli hil kreativ usullar orqali tashkil qilishimizni taqozo etmoqda. Raqamli texnologiya vositalari tarix fanini o'qitishni yanada qulaylashtirdi deb aytsak mubolag'a bo'lmaydi. Zamonaviy AKT ning keng imkoniyatlaridan foydalangan holda interfaol va qiziqarli dars jarayonlarini tashkil qilish uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Raqamli texnologiya vositalardan foydalanish orqali o'qituvchilar tarixiy voqealarni jonlantirishi mumkin, bu esa o'quvchilarga ularni chuqur o'rganish va tahlil qilish imkonini beradi. Interfaol vaqt jadvalaridan tortib virtual reallik tajribasigacha raqamli texnologiya vositalari orqali o'rganish tajribasini yaxshilaydi va tarixiy voqaeliklarni o'quvchilarga tushuntirishda ta'sirchanligini yanada ortiradi. Shuningdek raqamli texnologiya vositalaridan foydalanish birlamchi manbalarni multimedia materiallari va virtual sayohatlar kabi tarixiy resurslarning keng doirasiga kirishni ta'minlaydi, bu esa o'z navbatida fanini o'rganish chuqurligi va kengligini oshiradi.

MATERIALLAR VA USULLAR

Raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish insoniyat tarixidagi boshqa innovatsiyalarga qaraganda tezroq sodir bo'lmoqda: bor-yo'g'i yigirma yil ichida raqamli texnologiyalar rivojlanayotgan mamlakatlar aholisining qariyb 50 foizini qamrab olishga va ularning yordami bilan jamiyatlarni o'zgartirishga muvaffaq bo'ldi. Masalan, sog'liqni saqlash sohasida sun'iy intellektdan foydalanishga asoslangan ilg'or texnologiyalar inson hayotini saqlab qolish, kasalliklarni aniqlash va umr ko'rish davomiyligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Ta'lim sohasida virtual o'quv muhiti va masofaviy ta'limning ta'minlanishi talabalarga boshqa imkoniyatga ega bo'lmagan dasturlarda qatnashish imkonini berdi. Bundan tashqari, blokcheynga asoslangan tizimlardan foydalanish orqali davlat xizmatlaridan foydalanish qulay bo'ladi, ularni ta'minlovchi institutlar mas'uliyatini oshiradi va sun'iy intellektdan foydalanish natijasida jarayonlar kamroq byurokratik bo'ladi.

Katta ma'lumotlar, shuningdek, yanada moslashuvchan va aniq siyosat va dasturlarga olib kelishi mumkin. Ta'lim sohasiga e'tibor qaratadigan bo'lsak umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarga o'qitilib kelinayotgan barcha fanlarda raqamli texnologiyalar orqali dars mashg'ulotlarini tashkil qilish samarasi tobora ortib bormoqda. Jumladan tarix fanining maqsadi – o'quvchilarda tarixiy ma'lumotlar ko'nikmasini tarkib toptirishdan iborat.

Tarix darslarida o'quvchilarda ijodiy fikrlash, o'z fikrini ravon bayon qilish hamda yozma usullarda to'g'ri, xatosiz, o'rinli ifodalash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish, tarixiy ma'lumotlarni ongli o'zlashtirishga o'rgatish, shuningdek, ularning fikr doiralarini kengaytirishga, ona yurtimiz, avlod-ajdodlarimiz qoldirgan boy ma'naviyatimiz, milliy urf-odatlarimizga mehr-muhabbat ruhida tarbiyalashga qaratish alohida ahamiyat kasb etadi.

Elektron taqdimot darslarida slaydlardan ko'rgazmali material sifatida foydalanish o'qituvchi uchun keng imkoniyat yaratadi. O'quv materialining elektron taqdimotida animatsiyalar asosida berilishi nazariy ma'lumotlarni o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishini yengillashtiradi va ko'rgazmalilikni oshiradi. Endi esa qanday qilib

Tarix fani darslarida o'quvchilarni raqamli texnologiya vositalari orqali o'tilayotgan dars jarayonlariga qiziqtirish va bor diqqat e'tiborlarini jalb qilgan holda mavzuni to'laqonli tushunishtirish uchun bir nechta samarali usullarini ko'rib chiqadigan bo'lsak tarixni o'qitishda raqamli texnologiya vositalaridan samarali foydalanish uchun dars jarayonlarini turli hil ko'rgazmali o'quv qurollari, boshqotirmalar va biron bir tarixiy voqeliklarni o'z tilidan sharhlash ushbu voqelikga o'quvchining shaxsiy fikrlarini tinglash orqali undagi kreativlikni oshirishga undovchi tajribalarni shakllantirishga jalb qilishni o'rgatish zarur.

Raqamli resurslar orqali izlanish va tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish, Tarix darslarida talabalarni raqamli texnologiyalarga jalb qilishning yana bir yo'li ta'lim o'yinlari va virtual sayohatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu vositalar o'quv jarayonini yanada qiziqarli qilish va talabalarining faolligini oshirishi mumkin. Bundan tashqari, videolar, audioyozuvlar va interfaol xaritalar kabi multimedia elementlarini birlashtirish tarixiy voqealar va raqamlarni hayotga tatbiq etishga yordam beradi, bu esa o'quvchilarga mavzu bilan bog'lanish va ularni yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

Tarix voqeliklarni o'rgatishda kengaytirilgan haqiqatdan foydalanishning afzaliklari haqida aytadigan bo'lsak kengaytirilgan haqiqatdan foydalangan holda talabalar o'zlarini tarixiy muhitga sho'ng'itib olishlari va voqealarni xuddi u erda bo'lgandek his qilishlari mumkin. Ushbu interfaol yondashuv ularning tarixiy ma'lumotlarni tushunish va saqlashni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Tarix darslariga kengaytirilgan haqiqatni kiritish talabalar uchun o'rganishni yanada qiziqarli va esda qolarli qilishi mumkin.

Bu esa o'tmishni o'rganish va tarixni sinfda jonlantirishning samarali usulini yaratadi. Yana bir usul bu Tarix o'quv dasturiga "Raqamli arxivlar" ni kiritish Tarix fani o'quv dasturiga raqamli arxivlarni kiritish o'rganish uchun birlamchi manbalar va haqiqiy materiallarni taklif qilish orqali talabalarining bilimni boyitishi mumkin.

Raqamli arxivlar maktublar, kundaliklar, fotosuratlar va rasmiy hujjatlar kabi tarixiy tahlil va tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradigan ko'plab manbalarni taqdim etadi.

Raqamli texnologiya vositalaridan foydalangan holda, o'qituvchilar o'quvchilarni o'tmish bilan mazmunli bog'laydigan, tarixiy voqealar va tendentsiyalarni chuqurroq tushunishga yordam beradigan qiziqarli va interaktiv darslarni yaratishi mumkin.

Zamonaviy AKT lar yordamida vaqt jadvallarini yaratish. Ushbu vaqt jadvallarini yaratish orqali biz tarixni o'qitishda raqamli texnologiya vositalarining amaliy qo'llanilishini o'rganamiz.

Asosiy e'tibor o'quvchilarning o'rganish tajribasini oshirish uchun turli raqamli vositalardan foydalangan holda Interfaol vaqt jadvallari tarix fani o'qituvchilari uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi va ularga tarixiy voqealarni dinamik va qiziqarli tarzda taqdim etish imkonini beradi.

Raqamli vositalardan foydalangan holda, o'qituvchilar tarixni jonlantirishi va talabalarga chuqur o'rganish tajribasini taqdim etishi mumkin.

Tarixda yuz bergan voqeliklarni haqiqiylikni asoslovchi yana bir yo'l bu hujjatlarni tahlil qilish hujjat tahlilini kuchaytirishda esa voqeliklarni haqiqiylikni asoslovchi hujjatlarni o'rganish zarur. Turli raqamli texnologiya vositalaridan foydalangan holda, o'qituvchilar talabalarga tarixiy hujjatlarni tahlil qilish uchun interfaol va qiziqarli tadbirlarni taqdim etishlari mumkin.

Raqamli vositalar talabalarga tarixiy hujjatlarni chuqurroq o'rganishga imkon beradi, ularga mazmunli aloqalar o'rnatish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyadan foydalangan holda, talabalar tarixiy voqealar va shaxslar haqida kengroq nuqtai nazarga ega bo'lishlari mumkin.

Hujjatlarni tahlil qilish uchun raqamli vositalarni tarixni o'qitishga kiritish nafaqat mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi, balki talabalarni ilmiy va kasbiy o'sishi uchun zarur bo'lgan qimmatli raqamli savodxonlik ko'nikmalari bilan jihozlaydi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tarix fanini o'rgatishda raqamli texnologiyalar orqali ta'lim berilsa ta'lim oluvchilarga ta'lim olish usullari bir muncha osonlashadi. Bunda esa ta'lim tizimi vositalari rolini multimediyalar, kodoskop, kompyuter, noutbuk, internetga ulangan televizorlar, telefon liniyalar, smart doska, proyektorlar bajarib beradi.

Ta'lim beruvchilarga bunday vositalar bilan dars mashg'ulotlar o'tkazish ta'lim sifatini oshirishni ta'minlaydi.

Onlayn darslarda raqamli texnologiyalar qo'llanilishi yaxshi samara berishi xammamizga ma'lum. Masalan, televideniya orqali berib borilgan onlayn darslar raqamli ta'lim olishning bir turi deb olsak bo'ladi. Demak, raqamli ta'limda:

- xohlagan joyida va xohlagan vaqtida ta'lim olish imkoniga ega;
- internetdan axborot olish va undan foydalanish madaniyati shakllanadi;
- ta'lim tizimini yangi bosqichga ko'taradi;
- vaqt va mablag` sarfini keskin kamaytiradi;

- "raqamli dunyo" da yo`qolib qolmaslik va yaxshi ish topishda ustunliklarga ega bo`lish kabilar. Tarixni o`rgatishda Zamonaviy Axborot texnologiyalari ta`lim jarayonida bir nechta masalalarni yechish imkonini beradi internetda keltirilgan nazariy ma`lumotlar bilan ishlash ko`nikmasini rivojlantirish hamda o`tilgan mavzuni mustahkamlash, didaktik-kompyuter dasturlaridan ko`rgazmali qurol sifatida foydalanish, uslubiy-mavzuni tushuntirish va dars natijalarini tahlil etishda kompyuter ishlatish usullarini belgilash, tashkiliy-ta`lim jarayonini qisqa vaqt ichida samarali uyushtirish, o`quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko`nikmalarini shakllantirishdan iborat deb ayta olamiz.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo`lsak barcha ta`lim maskanlarida yosh avlod ta`lim-tarbiyasiga alohida e`tibor qaratilib kelinmoqda. Bugun o`sib kelayotgan yosh avlodni zamonaviy bilim olishi, yuksak ma`naviyatli bo`lib ulg`ayishi uchun zarur shart-sharoit yaratish borasidagi ishlar tizimli ravishda davom ettirib kelinmoqda. Va yana aytishimiz mumkinki raqamli texnologiyalarni ta`lim tizimiga joriy etilishi mamlakat ta`lim tizimini modernizatsiya qilishda katta ro`l o`ynaydi.

Zamonaviy ta`limni tashkil etish va ta`lim samaradorligini ortishiga xizmat qiladi. Tarix darslarda yuqorida aytib o`tilgan usul va texnologiyalardan foydalanish orqali darsni yanada qiziqarli tashkil etish bilan bir qatorda o`quvchilar faolligini oshiradi, individual fikrlashga o`rgatadi hamda mavzuning tez va oson o`rganilishiga yordam beradi. Tarix fanini o`rganishda zamonaviy raqamli texnologiya vositalardan foydalanish va pedagogik texnologiyalarini samarali qo`llash o`quvchi bilan birgalikda o`qituvchining ham mavzu ustida yanada mukammalroq ishlashiga olib keladi natijada esa o`quvchilarda kreativlik va fanga bo`lgan qiziqish ortib hechqachon so`nib qolmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YHATI:

1. Abdurazzoqova D "Interfaol metodlar: nazariya, amaliyot, tajriba" Pedagoglar uchun qo`llanma. Toshkent – 2013- yil.
2. I.Yodoshov, I.Kamolov – Tarix darslarida interfaol metodlar metodik qo`llanma
3. Aminov M., Madvaliyev A., Mahkamov N., Mahmudov N. O`zbekiston milliy ensiklopediyasi, Toshkent: 2017-yil, 456- b.
4. B.Qosimov."Milliy uyg`onish"."Sharq" 2004-yil